

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI

KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ

-----***-----

**TỤC LỆ CUỐI XIN CỦA NGƯỜI THÁI Ở XÃ LỤC DẠ,
HUYỆN CON CUÔNG, TỈNH NGHỆ AN XƯA VÀ NAY**

Giảng viên hướng dẫn : PGS.TS Trần Bình

Sinh viên thực hiện : Nguyễn Thị Hiên

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Để thực hiện và hoàn thiện khóa luận này em đã nhận được sự giúp đỡ quý báu của cán bộ và nhân dân dân tộc Thái ở xã Lục Dạ, (Con Cuông, tỉnh Nghệ An), các giảng viên Khoa Văn hóa dân tộc thiểu số, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội và PGS.TS Trần Bình. Nhân đây em xin chân thành gửi lời cảm ơn sâu sắc tới tất cả.

Do em còn nhiều hạn chế, nên chắc chắn khóa luận này không thể tránh khỏi những thiếu sót, khiếm khuyết. Em mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của các thầy cô giáo, các bạn sinh viên và tất cả những ai quan tâm tới người Thái ở Lục Dạ (Con Cuông, Nghệ An), cũng như tập quán cưới xin của họ.

Em xin trân trọng cảm ơn !

Sinh viên

Nguyễn Thị Hiên

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	3
1. Lý do chọn đề tài.....	3
2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
2.1. Mục đích.....	4
2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
4. Phương pháp nghiên cứu.....	5
5. Đóng góp của khóa luận.....	5
6. Bố cục của khóa luận	5
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ NGƯỜI THÁI Ở LỤC DẠ (CON CUÔNG, NGHỆ AN).....	6
1.1. Đặc điểm địa bàn cư trú	6
1.1.1. Đặc điểm tự nhiên ở Lục Dạ	6
1.1.2. Đặc điểm xã hội ở Lục Dạ	15
1.2. Tộc danh, nguồn gốc và phân bố dân cư.....	9
1.3. Đặc điểm đời sống kinh tế	11
1.4. Đặc điểm xã hội ở Lục Dạ	13
1.5. Đặc điểm văn hóa.....	15
1.5.1. Đặc điểm văn hóa vật chất.....	15
1.5.2. Đặc điểm văn hóa tinh thần	18
Tiểu kết chương 1.....	20

Chương 2: CUỐI XIN TRUYỀN THỐNG CỦA NGƯỜI THÁI Ở LỤC DẠ²⁰

2.1. Quan niệm về cưới xin và hôn nhân của người Thái Lục Dạ	20
2.2. Các nghi thức cưới xin truyền thống của người Thái ở Lục Dạ	25
2.2.1. <i>Chọn người làm mối (xọc lăm)</i>	27
2.2.2. <i>Dạm ngõ (pay tham xao-pay thang tàng)</i>	28
2.2.3. <i>Lễ cưới (ét đoong)</i>	31
2.2.4. <i>Tạ ơn ông mối (Khừn hoi lăm)</i>	39
2.2.5. <i>Lại mặt (pay khun hoi đoong)</i>	40
2.3. Trang phục cưới truyền thống của người Thái ở Lục Dạ	40
2.4. Cỗ cưới truyền thống của người Thái ở Lục Dạ	41
2.4.1. <i>Các món của cỗ cưới truyền thống ở Lục Dạ</i>	42
2.4.2. <i>Đồ uống trong cỗ cưới truyền thống ở Lục Dạ</i>	44
2.4.3. <i>Cách thức tổ chức tiệc cưới ở Lục Dạ</i>	45
Tiểu kết chương 2	46

Chương 3: BIẾN ĐỔI TẬP QUÁN CƯỚI XIN CỦA NGƯỜI THÁI Ở LỤC DẠ HIỆN NAY .....

47

3.1. Những biểu hiện biến đổi cưới xin của người Thái ở Lục Dạ hiện nay ..	47
3.2. Nguyên nhân dẫn đến biến đổi cưới xin ở Lục Dạ hiện nay	51
3.2.1. <i>Nguyên nhân khách quan</i>	51
3.2.2. <i>Nguyên nhân chủ quan</i>	52
3.3. Tác động của tục lệ cưới xin của người Thái đến phong trào xây dựng đời sống văn hóa mới ở Lục Dạ	53

3.4. Một số khuyến nghị của người nghiên cứu.....	56
Tiểu kết chương 3.....	57
KẾT LUẬN.....	58
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	62
PHỤ LỤC.....	64

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Việt nam là một quốc gia đa dân tộc, nhiều màu sắc văn hóa. Ngoài những nét chung về văn hóa mỗi tộc người sống trên lãnh thổ Việt Nam còn có một sắc thái riêng của mình làm nên một vườn hoa muôn hương ngàn sắc văn hóa của dân tộc Việt Nam.

Văn hóa dân tộc là tiếng nói thì thầm của những thế hệ đi trước, từ quá khứ xa xăm vọng về. Việc tìm hiểu văn hóa dân tộc phải thông qua các di sản văn hóa. Đó là trách nhiệm của thế hệ sau phải hiểu được những di sản văn hóa để từ đó có một sự tôn trọng giữ gìn, phát huy những di sản văn hóa và sự nhìn nhận bình đẳng trong văn hóa giữa cộng đồng các dân tộc.

Cùng với sự vận động và phát triển nền văn hóa của mỗi dân tộc, hôn lễ - một hình thái quan trọng của phong tục – cũng luôn vận động biến đổi và là mối quan tâm hàng đầu của bất cứ chế độ xã hội nào.

Cưới xin là việc lớn của đời người. Trong chế độ xã hội chủ nghĩa, nhà nước và xã hội coi việc cưới thuộc về hạnh phúc của công dân, thuộc về nếp sống xã hội, được mọi ngành, mọi người, mọi gia đình, mọi lứa tuổi quan tâm xây dựng thành phong tục tập quán tốt đẹp của dân tộc. Cưới xin không chỉ thể hiện đời sống tâm linh, đánh dấu sự kiên quan trọng của một đời người, mà còn là ngày hội của họ hàng và của cả cộng đồng.

Người Thái ở Việt Nam phân bố trên một địa bàn tương đối rộng, cả phần Tây Bắc Bộ, miền Tây Thanh Hóa và Nghệ An. Mặc dù ở các địa phương có những nét khác nhau nhưng người Thái là một dân tộc khá thống nhất và là một trong những dân tộc thiểu số có nền văn hóa khá phát triển.

Tập quán cưới xin truyền thống của dân tộc Thái đã được nhiều học giả quan tâm nghiên cứu, tuy nhiên việc nghiên cứu những đặc trưng của mỗi vùng miền là chưa rõ nét.

Xuất phát từ thực tế đó, tôi đã lựa chọn đề tài “*Tục lệ cưới xin của người Thái ở xã Lục Dạ, huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An xưa và nay*” làm đề tài khóa luận của mình với mong muốn đóng góp một phần nhỏ bé vào việc nghiên cứu, bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa tốt đẹp của người Thái ở Lục Dạ nói riêng và dân tộc Thái nói chung.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích

Góp phần nhận thức đúng đắn về giá trị, và những biến đổi hiện nay của tập quán cưới xin Thái ở Lục Dạ, Con Cuông, Nghệ An

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Phác họa tổng thể về các điều kiện tự nhiên – xã hội và những nét văn hóa truyền thống của người Thái ở huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An.
- Tìm hiểu tập quán cưới xin của dân tộc Thái ở Lục Dạ xưa và nay.
- Xác định một số giải pháp bảo tồn, phát huy giá trị tập quán cưới xin truyền thống của người Thái ở Lục Dạ (Con Cuông, Nghệ An).

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: tập quán cưới xin truyền thống của dân tộc Thái Đen ở xã Lục Dạ, huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An.

Địa bàn điều tra, nghiên cứu: xã Lục Dạ (huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An)

4. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử là phương pháp luận cơ bản để hoàn thành đề tài.

- Phương pháp nghiên cứu điền dã dân tộc học là phương pháp tiếp cận chủ yếu của bài nghiên cứu, trong đó bao gồm một số phương pháp chủ yếu sau: quan sát, phỏng vấn, ghi chép, chụp ảnh... thông qua các đợt khảo sát ở Lục Dạ, huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An nhằm thu thập tư liệu thực địa.

- Các phương pháp khác: phân tích, so sánh, thống kê được quán triệt trong cả quá trình thu thập, xử lý các nguồn tài liệu và để thể hiện chúng trong đề tài.

5. Đóng góp của khóa luận

- Đóng góp thêm tư liệu nghiên cứu lễ cưới của người Thái ở huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An.

- Khóa luận có thể sẽ là tài liệu tham khảo bổ ích đối với chính quyền địa phương, các nhà quản lý văn hóa hiểu thêm về tục lệ cưới xin của người Thái ở địa phương.

6. Bố cục của khóa luận

Ngoài lời *Mở đầu* và *Kết luận*, nội dung chính của khóa luận được trình bày trong ba chương:

Chương 1: *Khái quát về người Thái ở Lục Dạ (Con Cuông, Nghệ An)*

Chương 2: *Cưới xin truyền thống của người Thái ở Lục Dạ*

Chương 3: *Biến đổi tập quán cưới xin truyền thống của người Thái ở Lục Dạ hiện nay*

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Vi Văn An (1996), *Hôn nhân và tục lệ cưới xin của người Thái ở miền núi Nghệ An*, Tạp chí Khoa học về phụ nữ, số/ 1993.
2. Vi Văn An, *Góp thêm tư liệu về tên gọi và lịch sử cư trú của các nhóm Thái vùng đường Bảy tỉnh Nghệ An*, Tạp chí dân tộc học, số/1993.
3. Trần Bình, *Tập quán cưới xin và vai trò của các cô em chồng người Si La*. Tạp chí Khoa học về phụ nữ, số 3/1999.
4. Trần Bình, *Những tập tục trong hôn nhân của người Xinh Mun*. Tạp chí Khoa học về phụ nữ, số 4/1998
5. Trần Bình, *Một số vấn đề về quan hệ hôn nhân Xinh Mun - Thái*. Tạp chí Dân tộc học, số 4/1998.
6. Trần Bình, *Văn hóa các dân tộc thiểu số vùng Tây Bắc* , Bài giảng, ĐH văn hóa Hà Nội, 2009.
7. Trần Bình, *Các dân tộc thiểu số ở Việt Nam (Giáo trình giành cho học viên, sinh viên các ngành KHXH & Nhân văn)*, NXB lao động, Hà Nội, 2014.
8. Nguyễn Đồng Chi, *Món ăn dân gian Nghệ Tĩnh*, Tạp chí văn hóa dân gian, số/1983.
9. Phan Hữu Dật – Cẩm Trọng, *Văn hóa Thái Việt nam*, NXB. Văn hóa dân tộc, Hà Nội, 1995.
10. Nguyễn Khoa Điềm (2000), *Văn hóa truyền thống các dân tộc thiểu số hôm nay*, Tạp chí văn hóa nghệ thuật, số/2000.

11. Nguyễn Khoa Điềm (2001): *Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.
12. *Hỏi và đáp về văn hóa Việt Nam*, NXB. Văn hóa thông tin, Hà Nội, 1988.
13. Nguyễn Đình Lộc, *Các dân tộc thiểu số ở Nghệ An*, NXB Nghệ An, 1993.
14. Đặng Văn Long, *Phong tục tập quán các dân tộc Việt Nam*, NXB Văn hóa dân tộc, Hà Nội, 1997.
15. *Nghi thức cưới hỏi*, Cục văn hóa quần chúng, Hà Nội, 1987.
16. Lê Ngọc Thắng, *Bản sắc văn hóa các dân tộc Việt Nam*, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội, 1990.
17. Trần Ngọc Thêm, *Tìm hiểu về bản sắc văn hóa Việt Nam*, NXB Tp HCM, 1996.
18. Cẩm Trọng, *Người Thái ở Tây Bắc Việt Nam*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội, 1978.
19. Viện Dân tộc học, *Các dân tộc ít người ở Việt Nam, (Các tỉnh phía Bắc)* NXB Khoa học xã hội, 1978.